

BARTŁOMIEJ RASAŁA

 <https://orcid.org/0000-0002-3447-1666>

Pojęcie, przyczyny i funkcje ponownych oględzin miejsca w postępowaniu karnym

The concept, causes, and functions of repeat crime scene inspections in criminal proceedings

Abstract: This article explores the issue of inspections conducted in criminal procedure proceedings, the subject of which is a fragment that was previously inspected. The considerations carried out include, among other things, the justification of the theoretical separation of such procedural action. The text also makes a detailed analysis of the linguistic layer of terms related to the type of inspection that the Author describes in the article, suggesting standardising the nomenclature and using the legal term “reinspection of the area.” The analysis also addressed the legal basis, reasons and functions that may be fulfilled by the procedural actions described in the article. Special attention was paid to the advisability of searching for traces of crime at the place of committing a criminal offence, during reinspection.

Keywords: criminology, criminal procedure, inspection, re-filing execution of procedural action, crime scene

1. Wprowadzenie

W literaturze¹ zgodnie przyjmuje się, że oględziny miejsca popełnienia przestępstwa mają charakter czynności niepowtarzalnej. Wydaje się, że

¹ Np. K. Witkowska: *Oględziny. Aspekty procesowe i kryminalistyczne*. Wolters Kluwer, Warszawa 2013, s. 41; J. Karwel: *Oględziny miejsca zabójstwa*. „Prokuratura i Prawo” 2016,

dosłowne rozumienie tej tezy może być przyczyną braku zainteresowania nauki zagadnieniem ponawiania oględzin, a także braku wiary praktyków w zasadność prowadzenia takiej czynności procesowej.

Nie ulega jednak wątpliwości, że obecny Kodeks postępowania karnego nie stoi na przeszkodzie ponawianiu oględzin miejsca w postępowaniu karnym, a czynności takie w praktyce są realizowane. Zasadne jest zatem pytanie: czy celowe jest teoretyczne wyodrębnienie szczególnego rodzaju oględzin miejsca, których przedmiotem jest fragment przestrzeni uprzednio poddany oględzinom, a także jakie funkcje może realizować w postępowaniu karnym taka czynność procesowa oraz kiedy może być prowadzona?

2. Pojęcie i zasadność wyodrębnienia ponownych oględzin miejsca

Rozważania w tym zakresie należy rozpocząć od zastrzeżenia, że termin „ponowne oględziny miejsca” nie został dotychczas zdefiniowany w żadnej polskiej regulacji prawnej. Nie doczekał się także jednoznacznego wyróżnienia w literaturze przedmiotu, a w języku prawniczym, poza pojęciem oględzin ponownych², funkcjonują także pojęcia oględzin wtórnych³, uzupełniających⁴, powtórnych⁵, a nawet reoględzin⁶.

nr 9, s. 154; J. Grajewski: *Komentarz do art. 316*. W: J. Grajewski, L.K. Paprzycki, M. Płachta: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, T. 1. Zakamycze, Kraków 2003, s. 755; J. Gurgul: *Osobowe aspekty oględzin szczególnie miejsca i zwłok*. W: *Procesowo-kryminalistyczne czynności dowodowe*. Red. M. Lisiecki, M. Zajder. Wyższa Szkoła Policji, Szczytno 2003, s. 56; S. Waltoś: *Proces karny. Zarys systemu*. LexisNexis, Warszawa 2009, s. 398; A. Taracha: *Wybrane zagadnienia kryminalistyczne i procesowe oględzin*. „Annales UMCS” 1988, nr 35, s. 361.

² Np. K. Witkowska: *Oględziny...*, s. 45.

³ A. Siostrzonek-Sergiel: *Prawo do nienaruszalności mieszkania a oględziny i eksperyment procesowy w procesie karnym*. „Palestra” 2016, nr 9, s. 68; K. Witkowska: *Oględziny...*, s. 40–41; Z. Czeczot, T. Tomaszewski: *Kryminalistyka ogólna*. Comer, Toruń 1996, s. 197.

⁴ Wytyczne nr 3 Komendanta Głównego Policji z dnia 30 sierpnia 2017 r. w sprawie wykonywania niektórych czynności dochodzeniowo-śledczych przez policjantów, § 53 ust. 2. Dz.Urz. KGP z 2017 r., poz. 59.

⁵ J. Karwel: *Oględziny...*, s. 154; V. Kwiatkowska-Wójcikiewicz: *Oględziny miejsca. Teoria i praktyka*. Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa „Dom Organizatora”, Toruń 2011, s. 116; K. Juszka, K. Juszka: *Badawcza weryfikacja przestrzegania zasad prowadzenia oględzin w sprawach zabójstw w Polsce*. „Archiwum Medycyny Sądowej i Kryminologii” 2015, nr 65, s. 218.

⁶ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 8 kwietnia 2009 r. II AKa 69/09, LEX nr 534004; U. Bakuń-Nawłoka, A. Nawłoka: *Udział biegłego w postępowaniu przygotowawczym na przykładzie medyka sądowego i jego relacji z prokuratorem*. W: *Rola biegłego w postępowaniach sądowych*. Red. Ł. Błaszczak, K. Markiewicz. Presscom, Wrocław 2016, s. 9.

Rozstrzygając w pierwszej kolejności rozbieżności terminologiczne, wskazać należy, że za przyjęciem zaproponowanego w niniejszym opracowaniu określenia „ponowne oględziny miejsca” przemawiają argumenty wynikające z analizy językowej.

„Uzupełniać”, zgodnie z definicją *Słownika języka polskiego*, oznacza bowiem „czynić zupełnym, kompletnym, dopełniać, kompletować, stanowić dopełnienie czegoś”⁷. Pojęcie oględzin uzupełniających należałoby zatem uznać za odrębne od pojęcia ponownych oględzin, których istota polega na przeprowadzeniu oględzin poza zakresem poprzedniej czynności procesowej, a więc w części pominiętej.

Przymiotnik „wtórny” charakteryzuje natomiast wieloznaczność. Definiowany jest zarówno jako: taki, który powstał „później wskutek zachodzących zmian, przekształceń, rozwoju czegoś”, jak i jako: „mniej istotny, mniej znaczący, drugorzędny, uboczny”, czy wreszcie taki, który zaistniał „ponownie, po raz drugi, ponowny”⁸. Przy czym istotne jest, że wskazywane przykłady stosowania powyższego przymiotnika w ostatnim znaczeniu, tj. „wtórny rozwój choroby” oraz „surowce wtórne”⁹, pozwalają uznać, że używany jest on przede wszystkim do opisu genezy pojawienia się przedmiotów lub zjawisk, co czyni go mało użytecznym do określenia czynności procesowej analizowanej w niniejszym opracowaniu.

Za synonimiczne często uznawane są przymiotniki „ponowny” i „powtórny”. Pierwszy z nich definiowany jest jako: „wykonany, odbywający się po raz drugi, na nowo, wznowiony powtórzony, powtórny”¹⁰, drugi jako: „wykonywany po raz drugi, powtórzony, ponowiony, wznowiony, ponowny”¹¹. W takiej sytuacji zwrotów „oględziny powtórne” i „oględziny ponowne” można byłoby używać zamiennie. Pogłębiona analiza językowa omawianych słów prowadzi jednak do wniosku, że ich zakresy nie pokrywają się. Zwrócić bowiem należy uwagę, że przymiotnik „powtórny” definiuje się najczęściej jako: „wykonany lub występujący po raz drugi”¹², „zrobiony po raz drugi”¹³, podczas gdy przymiotnik „ponowny” jako: „wy-

⁷ *Słownik języka polskiego*. T. III. Red. M. Szymczak. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1995, s. 598.

⁸ *Język polski. Współczesny słownik języka polskiego*. T. II. Red. B. Dunaj. Langenscheidt, Warszawa 2007, s. 2031.

⁹ *Słownik języka polskiego*, T. III..., s. 723.

¹⁰ *Słownik języka polskiego*. T. II. Red. M. Szymczak. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1995, s. 769.

¹¹ *Ibidem*, s. 837.

¹² *Uniwersalny słownik języka polskiego*. Red. J. Grzenia. Videograf, Katowice 2009, s. 396; *Słownik 100 tysięcy potrzebnych słów*. Red. J. Bralczyk. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005, s. 618.

¹³ *Popularny słownik języka polskiego*. Red. B. Dunaj. Wilga, Warszawa 2007, s. 659.

konywany po raz kolejny”¹⁴ czy „odbywający się po raz kolejny”¹⁵. Mimo zatem uznawania omawianych wyrazów za synonimiczne przez część autorów, a także pewnej niekonsekwencji w literaturze¹⁶, stwierdzić należy, że zwrot „oględziny ponowne” jest znaczeniowo szerszy i precyzyjniej określa charakter czynności procesowej będącej przedmiotem niniejszego opracowania. Termin „oględziny powtórne” mógłby bowiem ograniczać się do czynności prowadzonej po raz drugi, podczas gdy brak jest zarówno procesowych, jak i wynikających z nauki kryminalistyki przeszkód do wielokrotnego dokonywania oględzin, przy oczywistym jednak spadku szans na uzyskanie satysfakcjonujących rezultatów tej czynności.

Zbędne wydaje się także podejmowanie aktywności słowotwórczej i wprowadzanie do języka pojęcia „reoględziny”¹⁷, choć mając na uwadze główne znaczenie przedrostka „re-”, tj. „znów, ponownie, powtórnie, na nowo”¹⁸, zabieg taki uznać należy za dopuszczalny.

Wydaje się, że w języku prawnym obecnie prawidłowe jest posługiwanie się kodeksowym pojęciem „oględziny miejsca”. Jednak używanie w języku prawniczym pojęcia „ponowne oględziny miejsca” może ułatwić komunikację i przyczynić się do zwiększenia jednoznaczności przekazu, najpełniej bowiem oddaje istotę opisywanej czynności procesowej.

Zaistnienie opisanych pozytywnych efektów posługiwania się terminem „ponowne oględziny miejsca” wymaga jednak jednoznacznego rozumienia tego pojęcia. Tymczasem dotychczas, jak już wspomniano, nie zostało ono zdefiniowane w żadnej polskiej regulacji prawnej, a autorowi niniejszego opracowania nie jest znana także definicja tego rodzaju oględzin z literatury przedmiotu. W kontekście oględzin miejsca, których przedmiotem jest fragment przestrzeni uprzednio poddany oględzinom, uwagę zwraca jedynie zaprezentowana w literaturze próba konstruowania pojęcia oględzin uzupełniających w porównaniu do pojęcia oględzin powtórnych¹⁹. Zgodnie z powyższym stanowiskiem pierwszy rodzaj oględzin jest związany wyłącznie z sytuacjami, gdy:

¹⁴ *Uniwersalny słownik...*, s. 382; *Inny słownik języka polskiego* PWN. Red. M. Bańko. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000, s. 177.

¹⁵ *Popularny słownik...*, s. 636.

¹⁶ Zob. np. *Słownik 100 tysięcy...*, w którym oba przymiotniki zostały zdefiniowane zwrotem „po raz drugi” (s. 618, 596), podczas gdy już przy czasowniku „ponowić” zastosowano zwrot „po raz kolejny” (s. 596).

¹⁷ Słowo „reoględziny” nie zostało ujęte w słownikach języka polskiego. Zob. np. *Słownik języka polskiego*. T. II...; *Język polski...*; *Słownik języka polskiego*. Red. W. Doroszewski. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1965; *Inny słownik...*

¹⁸ *Słownik języka polskiego* PWN. <https://sjp.pwn.pl/re;25573516.html> [dostęp: 28.09.2021].

¹⁹ K. Juszka, K. Juszka: *Badawcza...*, s. 217–218.

- dochodzi do świadomego przerwania prowadzonych oględzin z powodu czynników niezależnych od wykonującej tę czynność grupy oględzinowej, a następnie ich ponowienia w lepszych warunkach;
- decyzja o ponownym prowadzeniu oględzin podejmowana jest bezpośrednio po wykonaniu wszystkich czynności wchodzących w zakres oględzin, przed podjęciem decyzji o opuszczeniu miejsca²⁰.

Oględziny powtórne natomiast, uznane przez autorów opisywanego rozróżnienia za czynność sprzeczną z polską taktyką kryminalistyczną, występowałyby wówczas, gdy grupa oględzinowa, w trakcie przeprowadzania oględzin właściwych, nie ma świadomości, że jedynie przerywa oględziny, traktując je jako zakończone, a następnie, po pewnym czasie, w wyniku ponownej analizy protokołu oględzin, decyzja o ich zakończeniu uznana zostaje za nieprawidłową, w związku z czym konieczny jest powrót na miejsce oraz kompleksowe ujawnienie i zabezpieczenie śladów kryminalistycznych²¹.

Przedstawione rozróżnienie i definiowanie powyższych pojęć pozostaje odosobnione w literaturze. Na uwagę zasługuje to, że prezentowane przez autorów stanowisko nie zostało uzasadnione ani poparte poglądami doktryny czy orzecznictwa. Podobnie arbitralnie przyjęto pogląd o sprzeczności prowadzenia powtórnych oględzin z polską taktyką kryminalistyczną. Wątpliwości budzi także warstwa językowa zaprezentowanego pojęcia oględzin uzupełniających. Przyjęta definicja nie odnosi się bowiem do uzupełnienia czynności, ale jak wskazano: „ponowienia” lub „przejścia przez wszystkie fazy oględzin”, a zatem do przeprowadzenia jej po raz kolejny.

Określenie ram definicyjnych ponownych oględzin miejsca, z uwagi na ograniczone wsparcie w literaturze przedmiotu, wymaga zatem analizy.

Warto jednak zastrzec, że ponowne oględziny miejsca stanowią szczególny rodzaj oględzin. Charakter niniejszego opracowania nakazuje zaś, aby omawianą problematykę ograniczyć do podstawy ich wyróżnienia. Będąc świadomym prezentowanych w literaturze licznych, obszernie uzasadnionych poglądów dotyczących pojęcia oględzin²², w tym oględzin

²⁰ Ibidem, s. 217.

²¹ Ibidem, s. 218.

²² V. Kwiatkowska-Wójcikiewicz: *Oględziny...*, s. 40; J. Izydorczyk: *Oględziny*. W: *Wielka Encyklopedia Prawa*. Red. B. Hołyst, E. Smoktunowicz. Wydawnictwo Prawo i Praktyka Gospodarcza, Warszawa 2005, s. 558; J. Kasprzak: *Oględziny*. W: *Wielka Encyklopedia Prawa...*, s. 558; *Encyklopedia prawa*. Red. U. Kalina-Prasznica. C.H.Beck, Warszawa 2000, s. 592; B. Hołyst: *Kryminalistyka*. LexisNexis, Warszawa 2010, s. 464; S. Waltoś: *Proces...*, s. 397; M. Goc: *XIII. Oględziny*. W: E. Gruza, M. Goc, J. Moszczyński: *Kryminalistyka – czyli rzecz o metodach śledczych*. Oficyna Wydawnicza ŁOŚGRAF, Warszawa 2011, s. 204; M. Goc, M. Pękała: *Oględziny*. W: *Ślady kryminalistyczne. Ujawnianie, zabezpieczanie, wykorzystanie*. Red. M. Goc, J. Moszczyński. Difin, Warszawa 2007, s. 440; M. Kulicki:

miejsca²³, za wystarczające do dalszych rozważań uznaję wskazanie, że oględziny miejsca stanowią czynność polegającą na zapoznaniu się, w sposób bezpośredni i za pomocą zmysłów, przez sąd lub organ prowadzący postępowanie przygotowawcze z danym miejscem, w celu ujawnienia jego cech charakterystycznych, które mają znaczenie dla postępowania karnego²⁴.

Podstawą wyodrębnienia ponownych oględzin miejsca jest fakt uprzedniego przeprowadzenia oględzin wobec danego fragmentu przestrzeni. Mając zatem na uwadze, że Kodeks postępowania karnego nie normuje faktycznego i technicznego przebiegu oględzin, z procesowego punktu widzenia ponowne oględziny miejsca nie będą wykazywać znacznych odrębności. Za ich teoretycznym i praktycznym wyodrębnieniem przemawiają natomiast odmienna taktyka (zasady działania prowadzącego czynności i osób przybranych) oraz technika (niezbędne środki fizykochemiczne) ich prowadzenia. Skuteczne ponowne oględziny wymagają zarówno zmiany metodyki i zastosowanych środków, jak i uwzględnienia okoliczności, które mogą być irrelevantne podczas prowadzenia czynności oględzin po raz pierwszy. Co więcej, wnioskowanie z wyników ponownych oględzin miejsca wymaga uwzględnienia dodatkowych okoliczności wynikających z ich istoty, w tym przede wszystkim wpływu poprzednich czynności podejmowanych w danym miejscu.

Z omawianych wyżej względów praktyczne wyodrębnienie ponownych oględzin miejsca nie powinno budzić wątpliwości, co zresztą znajduje wyraz np. w treści policyjnych wytycznych nakazujących w niektórych przypadkach prowadzenie ponownych oględzin²⁵, a także w pracach Europejskiej Sieci Instytutów Nauk Sądowych²⁶.

Wybrane zagadnienia techniki kryminalistycznej. Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 1991, s. 147.

²³ T. Hanausek: *Kryminalistyka. Zarys wykładu.* Wolters Kluwer, Warszawa 2009, s. 84; Idem: *Zarys kryminalistycznej teorii wykrywania.* Cz. 2: *Proces wykrywczy.* Departament Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego MSW, Warszawa 1987, s. 92; P. Horoszowski: *Śledcze oględziny miejsca.* Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1959, s. 11; W. Gutekunst: *Kryminalistyka. Zarys systematycznego wykładu.* Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1974, s. 84.

²⁴ J. Izydorczyk: *Oględziny.* W: *Wielka Encyklopedia Prawa...*, s. 558.

²⁵ Wytyczne nr 3 Komendanta Głównego Policji z dnia 30 sierpnia 2017 r. w sprawie wykonywania niektórych czynności dochodzeniowo-śledczych przez policjantów, § 53 ust. 2. Dz.Urz. KGP z 2017 r., poz. 59.

²⁶ O wynikach pracy Grupy Roboczej ENFSI „Miejsce zdarzenia” pisze m.in. R. Wojtuszek: *Procedury postępowania policji podczas organizowania i przeprowadzania czynności w niezbędnym zakresie po ujawnieniu przestępstwa, w kontekście europejskich standardów postępowania na miejscu zdarzenia.* W: *Procesowo-kryminalistyczne czynności dowodowe. Materiały pokonferencyjne.* Red. M. Lisiecki, M. Zajder. Wyższa Szkoła Policji, Szczytno 2003, s. 195–196.

W teorii kryminalistyki ten rodzaj oględzin jest jednak najczęściej pomijany lub napotyka na sprzeciw przedstawicieli doktryny. Wskazuje się bowiem m.in., że przedmiotem ponownych oględzin będzie zawsze zmieniony, wskutek dotychczasowych czynności, wycinek rzeczywistości²⁷. W konsekwencji w ujęciu teoretycznym nie można byłoby mówić o oględzinach ponownych.

Wydaje się, że taki pogląd, obecny także wśród praktyków, wynika z jednoznacznego umiejscowienia oględzin wśród czynności niepowtarzalnych w rozumieniu art. 316 k.p.k. (definiowanych jako takie, których nie będzie można powtórzyć, gdyż źródło dowodowe po zakończeniu czynności może już nie istnieć lub zmienić swe istotne cechy)²⁸, a ściślej mówiąc, przypisania tej operacji myślowej zbyt daleko idących skutków.

Należy bowiem zwrócić uwagę, że regulacja art. 316 k.p.k. służy ochronie praw podejrzanego i pokrzywdzonego w postępowaniu karnym, a ocena, czy czynność ma charakter niepowtarzalny, powinna być dokonywana przed jej przeprowadzeniem. W przypadku oględzin miejsca w istocie istnieje niebezpieczeństwo, że w przyszłości ich ponowne przeprowadzenie będzie niemożliwe albo bezcelowe, a zatem brak jest podstaw, aby odmówić stronom uprawnień przewidzianych w powyższym przepisie.

Nie oznacza to jednak, że czynności uznanej za niepowtarzalną nie można ponowić lub że jest to sprzeczne z taktyką prowadzenia postępowania karnego. Wyjątek w powyższym zakresie stanowi jedynie okazanie. W tym przypadku bowiem trudno jest w praktyce zweryfikować, na ile każde kolejne okazanie stanowi jeszcze aktualizację spostrzeżeń pierwotnych, poczynionych w czasie czynu, a na ile oddaje już późniejsze spostrzeżenia, dokonane w toku pierwszego okazania, nawet jeśli dotychczas nie doszło do identyfikacji²⁹. W przypadku oględzin miejsca taka faktyczna przeszkoda nie występuje, a pochodzenie i czas naniesienia ujawnionych w toku ponownych oględzin śladów są weryfikowalne w oparciu o dalsze czynności procesowe.

Nie ulega zatem wątpliwości, że uznanie oględzin miejsca za czynność niepowtarzalną nie stoi na przeszkodzie ich ponowieniu³⁰, a także – jeśli

²⁷ J. Gurgul: *Osobowe...*, s. 56; S. Waltoś: *Proces...*, s. 398; A. Taracha: *Wybrane...*, s. 361.

²⁸ J. Grajewski: *Komentarz do art. 316*. W: J. Grajewski, L.K. Paprzycki, M. Płachta: *Kodeks...*, s. 755.

²⁹ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 17 lutego 2015 r. II AKa 9/15, LEX nr 1659036.

³⁰ G. Kędzierska: *Prawna i kryminalistyczna wartość protokołu oględzin miejsca*. W: *Kryminalistyka dla prawników – prawo dla kryminalistyki*. Red. V. Kwiatkowska-Wójcikiewicz. Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa „Dom Organizatora”, Toruń 2010, s. 190.

ująć problem z innej perspektywy – że nie tracą one waloru czynności niepowtarzalnej mimo ich ponowienia w postępowaniu karnym³¹.

Ponadto wskazać należy, że stanowiska krytyczne wobec ponawiania oględzin miejsca i odwołujące się do ich niepowtarzalnego charakteru często zawierają wewnętrzne sprzeczności. Jako przykład można podać pogląd, zgodnie z którym należałoby zdecydowanie odrzucić traktowanie oględzin jako czynność, którą można powtarzać, a ponowną czynność uznać jedynie za wizję lokalną, podczas której organ procesowy dokonuje pewnej weryfikacji już pozyskanych dowodów w odniesieniu do miejsca ich ujawnienia i zabezpieczenia³². Autorka tego stanowiska wskazuje bowiem równocześnie, że powyższe nie wyłącza możliwości zabezpieczenia nowych dowodów (np. śladów DNA), które nie zostały ujawnione podczas poprzednich oględzin³³. Dopuszcza zatem realizację nie tylko weryfikacyjnej, lecz także wykrywczej funkcji oględzin.

Zwrócić uwagę należy także na stanowisko Krystyny Witkowskiej, według której oględziny dotyczą przedmiotu, który się zmienia, i z tego powodu są czynnością niepowtarzalną, stąd też pogląd o niebezpieczeństwie ich wielokrotnego powtarzania jest nieuzasadniony³⁴. Zauważenia wymaga, że za powyższym stanowiskiem stoi niepoparta badaniami argumentacja, że oględziny takie (określane jako wtórne) mają charakter odtworzeniowy i z reguły nie prowadzą do uzyskania dowodów przesłanki³⁵. Zdaniem autorki służą one jedynie sprawdzeniu dowodów pozyskanych w trakcie pierwszych oględzin i mogą dotyczyć jedynie miejsca lub rzeczy³⁶.

W literaturze przedmiotu podkreśla się także, iż ponowne oględziny miejsca są sprzeczne z zasadami procesowymi i taktycznymi³⁷. Popierając w pełni tezę, że powinny być one przeprowadzane jednorazowo i w sposób wyczerpujący, zgodzić należy się z Jarosławem Karwelem, że nie można odstępować od oględzin ponownych, gdy ich realizacja może doprowadzić do ujawnienia i zabezpieczenia śladów lub dowodów rzeczowych³⁸. Prowadzenie ponownych oględzin dopuszcza się również w orzecznictwie.

³¹ K. Dudka: *Udział stron w postępowaniu przygotowawczym*. W: *System prawa karnego procesowego*. T. 10: *Postępowanie przygotowawcze*. Red. R.A. Stefański. Wolters Kluwer, Warszawa 2016, s. 912.

³² A. Łyżwa: *Postępowanie ze śladami kryminalistycznymi w procesie dowodowym – głos judykatury*. „Civitas et Lex” 2019, nr 2 (22), s. 71.

³³ Ibidem.

³⁴ K. Witkowska: *Oględziny...*, s. 41.

³⁵ Ibidem.

³⁶ Ibidem, s. 41, 314.

³⁷ K. Juszka: *Analiza wpływu oględzin kryminalistycznych na wykrywalność sprawców zabójstw*. Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2013, s. 122.

³⁸ J. Karwel: *Oględziny...*, s. 154.

Jako przykład można wskazać wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 8 kwietnia 2009 r., II Aka 69/09, zgodnie z którym „Niewątpliwie przeprowadzenie tej czynności dwufazowo, jako oględziny i reogłędziny następnego dnia, nie jest pożądane z procesowego i kryminalistycznego punktu widzenia, skoro powyższa czynność dowodowa w doktrynie przedmiotu określana jest jako niepowtarzalna, jednak takie procedowanie, mające wymiar praktyczny i uwzględniający zasady ekonomiki procesowej, nie jest sprzeczne z normą wyrażoną w przepisie art. 207 § 1 k.p.k., z którego wynika, że dowód taki przeprowadza się w razie potrzeby”³⁹.

3. Cel i funkcje ponownych oględzin miejsca

Ponowne oględziny miejsca stanowią szczególny rodzaj oględzin. W konsekwencji w naturalny sposób realizują one cele i funkcje oględzin zarówno ogólne, jak i te szczegółowe, właściwe tylko ponownym oględzinom miejsca.

W literaturze informacyjne cele oględzin (obok dowodowych, czyli polegających na zebraniu rzeczowego materiału dowodowego w postaci ujawnionych i zabezpieczonych śladów kryminalistycznych)⁴⁰ ujmuje się szczegółowo jako dokonanie ustaleń dotyczących: rekonstrukcji zdarzenia; *modus operandi* sprawcy; materiałów pozwalających na identyfikację sprawcy; przesłanek łączących osoby, miejsca i obiekty; wiadomości przydatnych w planowaniu przyszłych przesłuchań; wszelkich innych okoliczności użytecznych wykrywczo i dowodowo⁴¹. Do celów oględzin miejsca zalicza się natomiast: poznanie miejsca zdarzenia; utrwalenie wyglądu i właściwości miejsca zdarzenia; ujawnienie i zabezpieczenie oraz ewentualnie odwzorowanie śladów kryminalistycznych lub ich nośników; ujawnienie i zabezpieczenie materiału badawczego innego niż ślady kryminalistyczne; scharakteryzowanie zdarzenia; sformułowanie wstępnych hipotez co do przyczyn, przebiegu i skutków zdarzenia; cele szczególne (np. ustalenie, czy miejsce ujawnienia zwłok jest miejscem zabójstwa); profilaktykę⁴².

³⁹ LEX nr 534004.

⁴⁰ M. Goc: *XII. Oględziny*. W: E. Gruza, M. Goc, J. Moszczyński: *Kryminalistyka – czyli rzecz...*, s. 204.

⁴¹ J. Konieczny: *III. Oględziny*. W: *Kryminalistyka*. Red. J. Widacki. C.H.Beck, Warszawa 2012, s. 16.

⁴² A. Biederman-Zaręba: *VI. Kryminalistyczne czynności procesowe. 1. Oględziny*. W: *Kryminalistyka. Przewodnik*. Red. D. Wilk. Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa „Dom Organizatora”, Toruń 2013, s. 110.

Realizacja przedstawionych celów czyni oględziny miejsca czynnością kluczową dla wyników postępowania. Miejsce zdarzenia i ślady na nim zabezpieczone pełnią bowiem funkcję nie tylko identyfikacyjną, lecz także organizacyjną, rekonstrukcyjną, wersyjną, typującą, weryfikacyjną, dowodową, rejestracyjną, kojarząco-reaktywującą i profilaktyczną⁴³.

Powyższe poglądy odnieść można również do ponownych oględzin miejsca. Należy mieć jednak świadomość występujących odrębności oraz istniejących w literaturze sporów w tym zakresie.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że dla ponownych oględzin miejsca charakterystyczne jest, że nie zawsze muszą one mieć charakter kompleksowy i mogą dążyć do realizacji celu jednostkowego, który dodatkowo nie mieści się w przedstawionym wyżej katalogu. Cel oględzin jest wówczas nierozdzielnie związany z opisanymi niżej przyczynami ich prowadzenia. Głównym celem ponownych oględzin miejsca zdarzenia może być zatem np.: sprawdzenie poprawności protokołu poprzednich oględzin; weryfikacja konkretnej okoliczności ustalonej w toku postępowania (np. alibi podejrzanego)⁴⁴; zapoznanie organu z miejscem zdarzenia; uzupełnienie materiału fotograficznego (np. dla biegłego z zakresu rozmieszczenia śladów krwawych); ponowne przeprowadzenie błędnie dokonanego pomiaru etc.

Funkcje oględzin miejsca wymagają nieco szerszej analizy. W literaturze różnie się je ujmuje w zależności od etapu postępowania karnego. W przypadku oględzin przeprowadzanych bezpośrednio po popełnieniu przestępstwa akcentuje się przede wszystkim funkcję rejestrująco-utrwalającą dowody oraz funkcję poszukiwawczo-wykrywczą. W postępowaniu jurysdykcyjnym na pierwszy plan wysuwają się natomiast funkcja kontrolna i poznawcza⁴⁵.

Podobne stanowisko należy zająć w zakresie funkcji realizowanych przez ponowne oględziny miejsca. Mimo że część autorów przypisuje im charakter kontrolny i weryfikacyjny⁴⁶, to nie można zgodzić się z poglądem, że jest to ich jedyna funkcja, ani nawet, że jest ona dominująca. Dotyczy to postępowania zarówno przygotowawczego, jak i sądowego. Wachlarz funkcji, jakie pełnią ponowne oględziny miejsca, nie jest bowiem ograniczony, a może być poszerzony przez specyfikę tej czynności.

⁴³ V. Kwiatkowska-Wójcikiewicz: *Oględziny...*, s. 113–114; J. Gurgul: *Kryminalistyczne znaczenie dowodów rzeczowych*. „Problemy Kryminalistyki” 1979, nr 141, s. 558; K. Gradoń: *Profilowanie geograficzne i GIS: nowe instrumenty pracy wykrywczej i taktyki kryminalistycznej. Model kanadyjski a praktyka brytyjska i możliwości stosowania w pracy polskich organów ścigania*. W: *Kryminalistyka dla prawa...*, s. 169–187.

⁴⁴ V. Kwiatkowska-Wójcikiewicz: *Oględziny...*, s. 339.

⁴⁵ K. Witkowska: *Oględziny...*, s. 43–44.

⁴⁶ *Ibidem*, s. 41, 116.

Mogą one realizować szczególne funkcje, jakimi są funkcja weryfikacyjna, kontrolna czy uzupełniająca, ale także wszystkie pozostałe, nie wykluczając wykrywczej.

Co więcej, ostatnia z wymienionych funkcji wydaje się najistotniejsza. Potencjalne możliwości realizacji celów stawianych ponownym oględzinom miejsca, przede wszystkim ujawnienie istotnych śladów kryminalistycznych w toku tej czynności oraz wykorzystanie ich w toczącym się postępowaniu, są bowiem ogromne, co potwierdzają zresztą opisywane w literaturze przykłady postępowań, w których ponowne oględziny funkcję wykrywczą realizowały⁴⁷.

Współczesne metody naukowe sprawiają, że sam upływ czasu nie stanowi już przeszkody do zabezpieczenia i skutecznego badania przynajmniej części śladów. Pozwalają także w niektórych przypadkach na uzyskanie wartościowych danych z materiału dowodowego, który uległ kontaminacji. Każdorazowe prowadzenie oględzin, które zmierzają do zabezpieczenia wszystkich możliwych śladów i dowodów, jest natomiast iluzoryczne. Na ich zabezpieczenia nie pozwalają bowiem ograniczone zasoby ludzkie i techniczne. Ujawnienie części z nich nie jest możliwe bez przynajmniej wstępnej wersji śledczej, która często kształtuje się na dalszym etapie śledztwa. Właściwe wykorzystanie ponownych oględzin na dalszych etapach postępowania, przy jednoczesnym uprzednim zabezpieczeniu miejsca oględzin, może zatem być kluczowe dla realizacji celów postępowania karnego.

4. Podstawy prawne i przyczyny prowadzenia ponownych oględzin miejsca

Kodeks postępowania karnego, jak już wspomniano, nie reguluje odrębnie czynności ponownych oględzin miejsca. Podstawy prawne zarządzania tej czynności procesowej nie wykazują zatem odrębności na gruncie ustawowym.

Podobnie rzecz przedstawia się także w aktach niższego rzędu. Regulację ustawową oględzin procesowych zawartą w Kodeksie postępowania karnego uzupełniają mianowicie przede wszystkim: Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 r. Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (t.j. Dz.U. 2023, poz. 1115) wydane na podstawie art. 36 § 1 ustawy z dnia

⁴⁷ B. Młodziejowski, I. Sołtyszewski: *Ślady biologiczne*. W: *Ślady kryminalistyczne...*, s. 170; R. Zdybel: *Funkcja wykrywcza i dowodowa postępowania karnego*. Legalis 2016/ el., wyd. 1, par. 2, Michigan v. Tyler, 436 U.S. 499 (1978); R. Saferstein: *Criminalistics: An introduction to forensic science*. Pearson, New Jersey 2007, s. 60–63.

28 stycznia 2016 r. – Prawo o prokuraturze (Dz.U. 2016, poz. 177 ze zm.) oraz Wytyczne nr 3 Komendanta Głównego Policji z dnia 30 sierpnia 2017 r. w sprawie wykonywania niektórych czynności dochodzeniowo-śledczych przez policjantów (Dz.Urz. KGP z 2017 r., poz. 59 ze zm.) wydane na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. 2016, poz. 1782 ze zm.). Przy czym jedynie w drugim dokumencie odniesiono się do oględzin miejsca, których przedmiotem jest fragment przestrzeni uprzednio poddany oględzinom. Zgodnie bowiem z § 53 ust. 1 w wypadku dokonywania oględzin na obszarze otwartym w nocy, we mgle bądź podczas opadów, w razie konieczności zapewnienia możliwości ponownego przeprowadzenia czynności, należy zabezpieczyć obszar oględzin przed dostępem osób postronnych oraz w miarę możliwości przed niekorzystnym wpływem czynników atmosferycznych i ponowić oględziny w lepszych warunkach. Ponadto zgodnie z § 53 ust. 2 prowadzący oględziny albo kierujący zespołem powołanym do ich przeprowadzenia bezpośrednio po wykonaniu wszystkich czynności wchodzących w zakres oględzin, przed podjęciem decyzji o opuszczeniu obszaru oględzin, dokonuje kontrolnego przeglądu tego obszaru, w celu sprawdzenia, czy podczas gromadzenia materiału dowodowego nie pominięto śladów przestępstwa lub ich nośników. W przypadku stwierdzenia, że pominięto ślady przestępstwa lub ich nośniki, dokonuje się oględzin uzupełniających.

Przy tak ukształtowanej regulacji prawnej poszukiwanie odpowiedzi na pytanie, kiedy prowadzenie ponownych oględzin miejsca jest zasadne, należy rozpocząć od analizy ogólnych przepisów dotyczących oględzin zawartych w Kodeksie postępowania karnego.

Zgodnie z art. 207 § 1 k.p.k. oględzin dokonuje się „w razie potrzeby”. Tak pojemny zwrot zapewnia organom procesowym szerokie możliwości prowadzenia tej czynności procesowej, ale nie pozwala na dowolność w tym zakresie.

Z językowego punktu widzenia „potrzeba” oznacza coś koniecznego, niezbędnego⁴⁸. Wykładnia językowa nie jest tu jednak wystarczająca. Poznanie normy prawnej kryjącej się w przedmiotowym artykule wymaga zestawienia go z innymi przepisami Kodeksu postępowania karnego oraz zasadami postępowania karnego, przede wszystkim zaś z jego celami wskazanymi w art. 2 k.p.k. oraz zasadą prawdy materialnej. Ta operacja myślowa pozwala dojść do wniosku, że oględziny prowadzi się wtedy, gdy są one potrzebne do realizacji celów postępowania karnego. „Potrzeba”

⁴⁸ Np. *Słownik współczesnego języka polskiego*. Red. B. Dunaj. Wilga, Warszawa 1996, s. 827.

oznacza zatem konieczność zbadania w procesie tego, co jest niezbędne do wydania orzeczenia w celu ustalenia prawdy⁴⁹.

Organ może zatem przeprowadzić oględziny zawsze, gdy uzna, że jest to niezbędne do ustalenia stanu faktycznego w sprawie. Pamiętać jednak należy, że decyzja w przedmiocie przeprowadzenia oględzin, w tym ponownych oględzin miejsca, nie stanowi jedynie uprawnienia, ale także obowiązek. Rezygnacja z oględzin w przypadkach, gdy istnieją podstawy do ich przeprowadzenia, może wiązać się z negatywnymi konsekwencjami dla wyników postępowania. Brak przeprowadzenia oględzin wtedy, gdy występuje obiektywna potrzeba, jest uznawany za niemożliwy do późniejszego naprawienia kardynalny błąd taktyczny prowadzącego postępowanie przygotowawcze⁵⁰. Należy stanąć na stanowisku, że dotyczy to również ponownych oględzin miejsca, a zatem w przypadku braku kompletności dokonanych w toku postępowania ustaleń faktycznych pod rozważę zawsze powinno być brane ich przeprowadzenie, chyba że organ procesowy w sposób kategoryczny ustali, że na miejscu zdarzenia nie powstały lub nie pozostały żadne ślady związane z przestępstwem, bądź że ewentualne ujawnienie takich śladów nie może mieć znaczenia dowodowego w sprawie (np. ze względu na sposób zabezpieczenia miejsca oględzin lub jego brak)⁵¹.

Orzecznictwo potwierdza, że oględziny, także ponowne, wykonuje się „w razie potrzeby”⁵². Pamiętać należy jednak, że potrzeba ma w tym przypadku zwykle skonkretyzowany, a często nawet jednostkowy charakter i może wynikać z szeregu okoliczności. Sytuacje te są trudne do skatalogowania. Można jednak wyodrębnić kilka grup przyczyn prowadzenia ponownych oględzin.

Pierwsza, jako jedyna znajdująca wyraz w przepisach prawnych, tj. we wskazanym wyżej § 53 Wytycznych nr 3 Komendanta Głównego Policji z dnia 30 sierpnia 2017 r. w sprawie wykonywania niektórych czynności dochodzeniowo-śledczych przez policjantów (Dz.Urz. KGP z 2017 r., poz. 59 ze zm.), dotyczy sytuacji, gdy oględziny prowadzone bezpośrednio po ujawnieniu przestępstwa nie mogły być przeprowadzone w sposób prawidłowy ze względu na warunki panujące na miejscu zdarzenia. Na szczególną uwagę zasługują oględziny prowadzone w nocy, często bowiem za wystarczające uznaje się w takim przypadku zapewnienie

⁴⁹ W. Daszkiewicz: *Proces karny. Część ogólna*. T. 1. Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 1972, s. 82.

⁵⁰ Z. Czeczot, T. Tomaszewski: *Kryminalistyka...*, s. 171.

⁵¹ Por. B. Hołyst: *Kryminalistyka*. Wydawnictwa Prawnicze PWN, Warszawa 1996, s. 311; V. Kwiatkowska-Wójcikiewicz: *Oględziny...*, s. 61.

⁵² Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 8 kwietnia 2009 r. II AKa 69/09, LEX nr 534004.

odpowiedniego oświetlenia. W literaturze tymczasem wskazuje się, że w nocy oględziny mają ograniczoną skuteczność, niezależnie od jakości sztucznego oświetlenia⁵³.

Druga grupa przyczyn prowadzenia ponownych oględzin miejsca wynika z nieprawidłowego przeprowadzenia poprzednich oględzin. Różne są przy tym powody takich sytuacji. Mogą one wynikać zarówno z braku zaangażowania w prowadzone czynności (np. w jednym z opisywanych w literaturze postępowań dopiero działania prywatnych detektywów, którzy odnaleźli kości ofiary na miejscu zdarzenia, doprowadziły do ponownego zbadania miejsca zdarzenia)⁵⁴, jak i z braku doświadczenia lub wiedzy członków zespołu oględzinowego. Często jest to jednak problem niewystarczającej ilości środków i ludzi, którymi dysponują organy postępowania karnego. Braki kadrowe i zła kondycja finansowa jednostek Policji mogą bowiem prowadzić do sytuacji, w których oględziny, w szczególności dotyczące przestępstw o niższym zagrożeniu ustawowym, będą prowadzone z mniejszym zaangażowaniem.

Trzecia grupa przyczyn prowadzenia ponownych oględzin miejsca wiąże się z brakiem możliwości skompletowania odpowiedniego zespołu oględzinowego i niezbędnego sprzętu bezpośrednio po ujawnieniu przestępstwa. Problem ten może dotyczyć w sposób szczególny organy procesowe prowadzące oględziny w miejscowościach znacznie oddalonych od ośrodków akademickich, ale nie jest obcy także prokuratorom wykonującym czynności np. w Warszawie. Liczba specjalistów policyjnych jest ograniczona, a część z nich pełni służbę w laboratoriach komend wojewódzkich, Komendy Stołecznej Policji czy Komendy Głównej Policji, co może prowadzić do braku możliwości uczestniczenia w oględzinach z powodu kolizji terminów czy zbyt dużej odległości od miejsca zdarzenia. Podobny problem dotyczy także zapewnienia udziału biegłego w oględzinach, często prowadzonych w porach nocnych czy w dni świąteczne. Ograniczona dostępność osób posiadających wystarczające kompetencje może rodzić konieczność kilkudniowego oczekiwania, w szczególności na przyjazd biegłych rzadkich specjalności (np. entomologii) lub łącznie kilku biegłych. Zabezpieczenie miejsca zdarzenia i ponowne przeprowadzenie oględzin w późniejszym terminie pozwala na udział w nich kompletnego zespołu i użycia odpowiedniego sprzętu.

Ciekawym przykładem w tym zakresie jest postępowanie opisane przez J. Karwela, w którym do ponownych oględzin miejsca zdarzenia zaangażowano specjalną grupę oględzinową komendy wojewódzkiej Policji

⁵³ L. Ragle: *Crime scene: From fingerprints to DNA testing – an astonishing inside look at the real world of CSI*. Avon, New York 2002, s. 85.

⁵⁴ W.J. Chisum, B.E. Turvey: *Crime reconstruction*. Academic Press, Burlington 2007, s. 175.

wspomagana przez ekspertów laboratorium kryminalistycznego. Dzięki działaniu wykwalifikowanych funkcjonariuszy oraz prawidłowemu wykorzystaniu dodatkowych narzędzi kryminalistycznych takich jak: testy na obecność krwi ludzkiej (FOB Inst Alert), luminol, profesjonalny sprzęt fotograficzny, środki do daktyloskopii (argentorat, kwas sulfosalicylowy, czerwień węgierska, proszki ferromagnetyczne) możliwe było ujawnienie i zabezpieczenie kilkudziesięciu dodatkowych śladów, które stały się podstawą skutecznego wytypowania sprawcy i ustalenia stanu faktycznego⁵⁵.

Czwartą grupę przyczyn prowadzenia ponownych oględzin miejsca stanowią nowe okoliczności ujawnione w toku postępowania karnego wpływające na zmianę wersji kryminalistycznej. Wersje kryminalistyczne obok funkcji poznawczej realizują bowiem również funkcję determinującą. Zbudowane na podstawie zdobytych informacji są w sposób planowy sprawdzane, a w oparciu o dane uzyskane w wyniku weryfikacji wersji organ prowadzący planuje postępowanie dowodowe⁵⁶. Przyjęta hipoteza wpływa zatem zwykle na sposób prowadzenia oględzin miejsca, określenie ich obszaru, rodzaj poszukiwanych śladów lub przedmiotów czy użytych technik związanych z ujawnianiem i zabezpieczaniem śladów oraz dowodów⁵⁷.

Należy przy tym pamiętać, że pierwsze oględziny miejsca zwykle przeprowadzane są bezpośrednio po ujawnieniu przestępstwa, a wiedza o przedmiocie postępowania karnego na tym etapie jest szczątkowa. Mimo że zaleca się jak największą koncentrację czynności dowodowych, organ procesowy w trakcie prowadzenia oględzin może nie być w stanie wykorzystać wiadomości z innych źródeł, z których ustalenia związane są z miejscem działania lub zaniechania sprawcy czynu zabronionego⁵⁸, ewentualnie może wykorzystać je tylko w ograniczonym zakresie. Stworzona wówczas na podstawie pierwszych informacji i spostrzeżeń wersja kryminalistyczna może ulegać zmianie. Sytuacje takie mogą być rezultatem np. wyników sekcji zwłok wskazujących na narzędzie zbrodni lub zmieniających wstępnie przyjęte ustalenia dotyczące mechanizmu i przyczyn zgonu, treści zeznań świadków, wyjaśnień podejrzanego czy analizy miejsca popełnienia przestępstwa przeprowadzonej przez coraz popularniejszych np. w Stanach Zjednoczonych Ameryki⁵⁹, ale obecnych także w Polsce profilerów. Korekta przyjętej wersji zdarzenia może natomiast

⁵⁵ J. Karwel: *Oględziny...*, s. 159.

⁵⁶ P. Girdwoyń: *Wersje kryminalistyczne. O wykrywaniu przestępstw*. Wydawnictwa Prawnicze PWN, Warszawa 2001, s. 50–54.

⁵⁷ Ibidem, s. 108–109.

⁵⁸ K. Witkowska: *Oględziny...*, s. 314.

⁵⁹ B.E. Turvey: *Criminal profiling. An introduction to Behavioral Evidence Analysis*. Academic Press, Burlington 2009, s. 187 i nast.

powodować konieczność ponowienia oględzin miejsca z zastosowaniem zmienionej metodyki ich prowadzenia.

Wydaje się, że mimo dochowania należytej staranności takich sytuacji nie da się uniknąć. Mając bowiem na uwadze charakter zdarzeń i miejsc, w jakich dokonuje się oględzin, nie jest możliwe zabezpieczanie wszystkich śladów mogących mieć chociażby potencjalne znaczenie dla sprawy. Dotyczy to zarówno miejsc o bardzo dużej powierzchni, jak i niewielkich pomieszczeń, w których znajduje się bardzo dużo przedmiotów i zabrudzeń (np. mieszkania pokrzywdzonych cierpiących na syllogomanię lub zespół Diogenesa).

Opisane wyżej przyczyny nie stanowią wyczerpującego katalogu, a zasadność prowadzenia ponownych oględzin może wynikać także z innych powodów, w tym związanych z innym postępowaniem, np. dotyczącym poplecznictwa czy tworzenia fałszywych dowodów i wymagającym koncentracji działania śledczych na zupełnie innych okolicznościach.

5. Podsumowanie

Mając na uwadze poczynione wyżej uwagi, stanąć należy na stanowisku, że ponowne oględziny miejsca zasługują na wyodrębnienie teoretyczne, a badania dotyczące tej czynności mogą dostarczyć nowej, rzetelnej wiedzy naukowej, istotnej dla organów prowadzących postępowania karne.

Szczególnie interesujące wydają się przy tym zagadnienia związane z właściwą analizą wyników ponownych oględzin miejsca oraz taktyką i techniką ich prowadzenia w kontekście, w jakim realizują one funkcję wykrywczą. Prawidłowe ujawnienie, zabezpieczenie i wykorzystanie niektórych śladów wymagają bowiem wiedzy dotyczącej ich odporności na sposoby ujawniania zastosowane podczas poprzednich oględzin, podatności na kontaminację oraz dynamiki wyglądu związanej z upływem czasu.

Nie ulega wątpliwości, że ponowne oględziny miejsca stanowią czynność pracochłonną, wymagającą uwzględnienia szeregu okoliczności, przeprowadzenia dodatkowych ekspertyz czy też dokładniejszej analizy zgromadzonego materiału. Niosą ze sobą także duże ryzyko niepowodzenia. Podkreślić należy jednak, że organ procesowy zobowiązany jest nie tylko do właściwego stosowania norm procesowych, lecz także do podjęcia maksymalnego wysiłku w pozyskiwaniu obiektywnych dowo-

dów pozwalających na stwierdzenie, że poczynione w sprawie ustalenia są prawdziwe⁶⁰.

Wydaje się, że idealistyczne założenie o kompletnych i bezbłędnych oględzinach miejsca w praktyce nie jest i w codzienności procesowej nie może być zrealizowane. Każdorazowe rozważenie zasadności przeprowadzenia ponownych oględzin miejsca może skutkować częstszym ich wykorzystywaniem oraz osiąganiem lepszych wyników. Zauważyć bowiem należy, że w niektórych postępowaniach karnych przeprowadzenie ponownych oględzin miejsca może stanowić jedyną skuteczną metodę uzyskania niezbędnego materiału dowodowego, a tym samym być konieczne do realizacji celów postępowania karnego.

Warto przy tym podkreślić, że uwzględnienie poczynionych uwag nie wymaga interwencji ustawodawcy, jak już bowiem wspomniano, przepisy aktualnie obowiązującego Kodeksu postępowania karnego, przy ich prawidłowej wykładni, dają podstawy do prowadzenia ponownych oględzin miejsca.

Istotne wydaje się zatem przede wszystkim zwiększenie zainteresowania organów procesowych problematyką opisywanej czynności procesowej, w tym, co należy szczególnie zaakcentować, możliwością realizacji przez nią także funkcji wykrywczej.

Bibliografia

Literatura

- Chisum W.J., Turvey B.E.: *Crime reconstruction*. Academic Press, Burlington 2007.
- Czczot Z., Tomaszewski T.: *Kryminalistyka ogólna*. Comer, Toruń 1996.
- Daszkiewicz W.: *Proces karny. Część ogólna*. T. 1. Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 1972.
- Encyklopedia prawa*. Red. U. Kalina-Prasznica. C.H.Beck, Warszawa 2000.
- Girdwoyń P.: *Wersje kryminalistyczne. O wykrywaniu przestępstw*. Wydawnictwa Prawnicze PWN, Warszawa 2001.
- Grajewski J., Paprzycki L., Płachta K.M.: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, T. 1. Zakamycze, Kraków 2003.
- Gruza E., Goc M., Moszczyński J.: *Kryminalistyka – czyli rzecz o metodach śledczych*. Oficyna Wydawnicza ŁOŚGRAF, Warszawa 2011.
- Gurgul J.: *Kryminalistyczne znaczenie dowodów rzeczowych*. „Problemy Kryminalistyki” 1979, nr 141, s. 551–566.
- Gutekunst W.: *Kryminalistyka. Zarys systematycznego wykładu*. Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1974.
- Hanausek T.: *Kryminalistyka. Zarys wykładu*. Wolters Kluwer, Warszawa 2009.

⁶⁰ K. Witkowska: *Oględziny...*, s. 368.

- Hanausek T.: *Zarys kryminalistycznej teorii wykrywania*. Cz. 2: *Proces wykrywczy*. Departament Szkolenia i Dookonalenia Zawodowego MSW, Warszawa 1987.
- Hołyst B.: *Kryminalistyka*. LexisNexis, Warszawa 2010.
- Hołyst B.: *Kryminalistyka*. Wydawnictwa Prawnicze PWN, Warszawa 1996.
- Horoszowski P.: *Śledcze oględziny miejsca*. Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1959.
- Inny słownik języka polskiego* PWN. Red. M Bańko. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000.
- Język polski. Współczesny słownik języka polskiego*. T. II. Red. B. Dunaj. Langenscheidt, Warszawa 2007.
- Juszka K.: *Analiza wpływu oględzin kryminalistycznych na wykrywalność sprawców zabójstw*. Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2013.
- Juszka K., Juszka K.: *Badawcza weryfikacja przestrzegania zasad prowadzenia oględzin w sprawach zabójstw w Polsce*. „Archiwum Medycyny Sądowej i Kryminologii” 2015, nr 65, s. 214–224.
- Karwel J.: *Oględziny miejsca zabójstwa*. „Prokuratura i Prawo” 2016, nr 9, s. 148–168.
- Kryminalistyka*. Red. J. Widacki. C.H.Beck, Warszawa 2012.
- Kryminalistyka. Przewodnik*. Red. D. Wilk. Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa „Dom Organizatora”, Toruń 2013.
- Kryminalistyka dla prawa – prawo dla kryminalistyki*. Red. V. Kwiatkowska-Wójcikiewicz. Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa „Dom Organizatora”, Toruń 2010.
- Kulicki M.: *Wybrane zagadnienia techniki kryminalistycznej*. Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 1991.
- Kwiatkowska-Wójcikiewicz V.: *Oględziny miejsca. Teoria i praktyka*. Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa „Dom Organizatora”, Toruń 2011.
- Łyżwa A.: *Postępowanie ze śladami kryminalistycznymi w procesie dowodowym – głos judykatury*. „Civitas et Lex” 2019, nr 2 (22), s. 67–77.
- Popularny słownik języka polskiego*. Red. B. Dunaj. Wilga, Warszawa 2007.
- Procesowo-kryminalistyczne czynności dowodowe*. Red. M. Lisiecki, M. Zajder. Wyższa Szkoła Policji, Szczytno 2003.
- Ragle L.: *Crime scene: From fingerprints to DNA testing – an astonishing inside look at the real world of CSI*. Avon, New York 2002.
- Rasała B.: „Ponowne oględziny miejsca w postępowaniu karnym”. [Nieopublikowana rozprawa doktorska]. Akademia Leona Koźmińskiego, 2023.
- Rola biegłego w postępowaniach sądowych*. Red. Ł. Błaszczak, K. Markiewicz. Presscom, Wrocław 2016.
- Saferstein R.: *Criminalistics: An introduction to forensic science*. Pearson, New Jersey 2007.
- Siostrzonek-Sergiel A.: *Prawo do nienaruszalności mieszkania a oględziny i eksperyment procesowy w procesie karnym*. „Palestra” 2016, nr 9, s. 62–70.
- Słownik 100 tysięcy potrzebnych słów*. Red. J. Bralczyk. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005.

- Słownik języka polskiego* PWN. <https://sjp.pwn.pl/re;25573516.html> [dostęp: 28.09.2021].
- Słownik języka polskiego*. Red. W. Doroszewski. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1965.
- Słownik języka polskiego*. T. II. Red. M. Szymczak. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1995.
- Słownik języka polskiego*. T. III. Red. M. Szymczak. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1995.
- Słownik współczesnego języka polskiego*. Red. B. Dunaj. Wilga, Warszawa 1996.
- System prawa karnego procesowego*. T. 10: *Postępowanie przygotowawcze*. Red. R.A. Stefański. Wolters Kluwer, Warszawa 2016.
- Ślady kryminalistyczne. Ujawnianie, zabezpieczanie, wykorzystanie*. Red. M. Goc, J. Moszczyński. Difin, Warszawa 2007.
- Taracha A.: *Wybrane zagadnienia kryminalistyczne i procesowe oględzin*. „Annales UMCS” 1988, nr 35, s. 359–372.
- Turvey B.E.: *Criminal profiling. An introduction to Behavioral Evidence Analysis*. Academic Press, Burlington 2009.
- Uniwersalny słownik języka polskiego*. Red. J. Grzenia. Videograf, Katowice 2009.
- Waltoś S.: *Proces karny. Zarys systemu*. LexisNexis, Warszawa 2009.
- Wielka Encyklopedia Prawa*. Red. B. Hołyst, E. Smoktunowicz. Wydawnictwo Prawo i Praktyka Gospodarcza, Warszawa 2005.
- Witkowska K.: *Oględziny. Aspekty procesowe i kryminalistyczne*. Wolters Kluwer, Warszawa 2013.
- Zdybel R.: *Funkcja wykrywcza i dowodowa postępowania karnego*. Legalis 2016/el., wyd. 1, par. 2, Michigan v. Tyler, 436 U.S. 499 (1978).

Akty prawne

Wytyczne nr 3 Komendanta Głównego Policji z dnia 30 sierpnia 2017 r. w sprawie wykonywania niektórych czynności dochodzeniowo-śledczych przez policjantów. § 53 ust. 2. Dz.Urz. KGP z 2017 r., poz. 59.

Orzecznictwo

- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 17 lutego 2015 r. II AKa 9/15, LEX nr 1659036.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 8 kwietnia 2009 r. II AKa 69/09, LEX nr 534004.